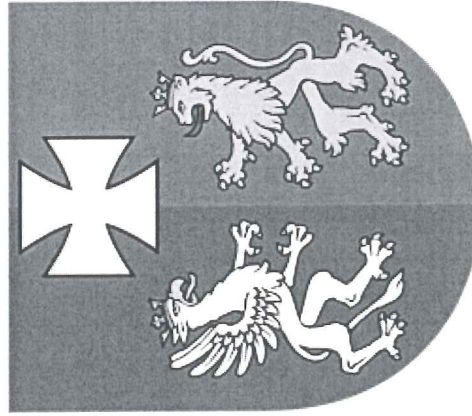

**PROGRAM WSPÓŁPRACY WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I INNYMI PODMIOTAMI
PROWADZĄCYMI DZIAŁALNOŚĆ POŻYTKU PUBLICZNEGO NA ROK 2017**

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I

Postanowienia ogólne str. 4

ROZDZIAŁ II

Cel główny i cele szczegółowe programu str. 5

ROZDZIAŁ III

Zasady współpracy str. 6

ROZDZIAŁ IV

Zakres przedmiotowy współpracy str. 7

ROZDZIAŁ V

Formy współpracy str. 8

ROZDZIAŁ VI

Priorytetowe zadania publiczne str. 10

ROZDZIAŁ VII

Okres realizacja programu str. 17

ROZDZIAŁ VIII

Sposób realizacji programu str. 17

ROZDZIAŁ IX

Źródła finansowania oraz wysokość środków przeznaczonych na realizację programu str. 18

ROZDZIAŁ X

Sposób oceny realizacji programu str. 18

ROZDZIAŁ XI

Informacje o sposobie tworzenia programu str. 19

ROZDZIAŁ XII

Udział organizacji pozarządowych w działaniach programowych samorządu str. 20

ROZDZIAŁ XIII

Tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych str. 21

§ 1 Podstawy prawne programu

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. 2016 r. poz. 486 j.t.)
2. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 r. poz. 239 j.t.)
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań (Dz. U. 2016 r. poz. 1300)

§ 2 Definicje

Wielokrotnie w Programie jest mowa o:

- 1) ustawie - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 r. poz. 239 j.t.);
- 2) Województwie - należy przez to rozumieć Województwo Podkarpackie;
- 3) Samorządzie Województwa - należy przez to rozumieć Samorząd Województwa Podkarpackiego;
- 4) Zarządzie - należy przez to rozumieć Zarząd Województwa Podkarpackiego;
- 5) Urzędzie - należy przez to rozumieć Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie;
- 6) departamencie koordynującym - należy przez to rozumieć departament Urzędu lub komórkę organizacyjną wchodzącą w skład Urzędu, który realizuje zadania we współpracy z podmiotami Programu;
- 7) podmiocie Programu - należy przez to rozumieć organizację pozarządową oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy;
- 8) działalności pożytku publicznego - należy przez to rozumieć działalność społecznie użyteczną, prowadzoną przez podmioty Programu w sferze zadań publicznych określonych w ustawie;
- 9) zadaniu publicznym - należy przez to rozumieć zadania określone w art. 4 ustawy;
- 10) Programie - należy przez to rozumieć „Program Współpracy Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2017”;
- 11) dotacji - należy przez to rozumieć dotację w rozumieniu art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 885, z późn. zm.);
- 12) konkursie ofert - należy przez to rozumieć otwarty konkurs ofert, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy;

Rozdział I POSTANOWIENIA OGÓLNE

Rozdział II CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

§ 3

Celem głównym Programu jest zwiększenie udziału podmiotów Programu w realizacji zadań Samorządu Województwa w sferze zadań publicznych, w szczególności w zakresie współpracy dotyczącej programowania oraz realizacji podstawowych dokumentów programowych Województwa. Celem programu jest również wspieranie działań zmierzających do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywne włączenie organizacji pozarządowych w definiowanie problemów społecznych, co umożliwi pełniejsze poznanie potrzeb mieszkańców Województwa.

§ 4

Celami szczegółowymi Programu są:

- 1) zwiększenie udziału podmiotów Programu w realizacji zadań publicznych, służące lepszemu zaspokajaniu potrzeb społecznych i poprawie życia mieszkańców;
- 2) wspieranie i rozwijanie potencjału ludzkiego, organizacyjnego, wizerunkowego i kooperacyjnego organizacji pozarządowych na Podkarpaciu, służące lepszej realizacji zadań publicznych i rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego;
- 3) rozwój instytucji i instrumentów dialogu obywatelskiego (rad polityki publicznego, konsultacji aktów normatywnych) służące zwiększeniu wpływu podmiotów Programu na sprawy publiczne w regionie;
- 4) rozwój współpracy pomiędzy administracją samorządową wszystkich szczebli na Podkarpaciu, a sektorem pozarządowym, służącej efektywnej realizacji polityki rozwoju Województwa;

Rozdział III

ZASADY WSPÓŁPRACY

§ 5

Zasady współpracy z podmiotami Programu, obowiązujące przy jego realizacji koordynuje Samorząd Województwa:

- 1) zasada pomocniczości - zgodnie z którą Samorząd Województwa uznaje prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących do sfery zadań publicznych objętych współpracą, a także wspiera ich działalność i umożliwia realizację zadań publicznych na zasadach i w formie określonych ustawą;
- 2) zasada suwerenności stron - zgodnie z którą Samorząd Województwa respektuje odrębność i suwerenność zorganizowanych wspólnot obywateli, uznaje ich prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym należących także do sfery zadań publicznych;
- 3) zasada partnerstwa - oznacza, że podmioty Programu, na zasadach i w formie określonej ustawą oraz zgodnie z trybem wynikającym z odrębnych przepisów, uczestniczą

w identyfikowaniu i definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązywania oraz wykonywaniu zadań publicznych;

- 4) zasada efektywności - polega na wspólnym dążeniu do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów w realizacji zadań publicznych;
- 5) zasada uczciwej konkurencji - umożliwia konkurencję pomiędzy podmiotami Programu, a jednostkami publicznymi, które mogą występować o dotacje na równych prawach;
- 6) zasada jawności - zgodnie z którą organy Województwa udostępniają podmiotom Programu informacje o zamiarach i celach realizowanych zadań publicznych, w których możliwa jest współpraca z tymi podmiotami oraz o kosztach realizacji zadań publicznych już prowadzonych przez jednostki podległe lub nadzorowane przez Województwo wraz z informacją o sposobie obliczania tych kosztów, tak aby możliwe było ich porównanie z kosztami realizacji analogicznych zadań przez inne instytucje i osoby;
- 7) zasada legalności - w myśl której wszelkie działania Województwa oraz podmiotów Programu podejmowane są na podstawie przepisów prawa.

Rozdział IV

ZAKRES PRZEDMIOTOWY WSPÓŁPRACY

§ 6

Współpraca z podmiotami Programu dotyczy zadań o charakterze regionalnym, określonych art. 4 ust. 1 ustawy w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz dzieci i młodzieży;
- 2) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 3) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 4) ochrony i promocji zdrowia, w tym wspieranie organizacji zrzeszających pacjentów oraz organizacji działających na ich rzecz;
- 5) działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 6) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy, wsparcie i aktywizacja osób po 50 roku życia;
- 7) upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 8) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 9) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, w tym wzmacnianie pozycji liderów i moderatorów lokalnych społeczności;
- 10) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 11) krajownawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 12) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 13) upowszechniania kultury fizycznej i sportu;
- 14) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;

- 15) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 16) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 17) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 18) działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 19) promocji i organizacji wolontariatu;
- 20) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- 21) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
- 22) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- 23) działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechniania i wdrażania nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;
- 24) turystyki i krajoznawstwa;
- 25) działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt. 1-32 ustawy
- 26) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Rozdział V

FORMY WSPÓŁPRACY

§ 7

1. Współpraca Samorządu Województwa z podmiotami Programu odbywać się będzie w formach finansowych i niefinansowych.
2. **Formy finansowe, to:**
  - 1) zlecenie podmiotom Programu realizacji zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert, zgodnie z przepisami ustawy;
  - 2) zlecenie podmiotom Programu realizacji zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert, zgodnie z przepisami określonymi w art. 19 a ustawy;
  - 3) wsparcie w drodze otwartego konkursu ofert realizacji zadań publicznych Samorządu Województwa Podkarpackiego o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, realizowanych z wykorzystaniem środków finansowych zewnętrznych w zakresie określonym w art. 4 ust. 1 pkt 1-32 ustawy;
  - 4) przyznawanie nagrody Marszałka Województwa Podkarpackiego „NGO Wysokich Łołów”;
  - 5) realizacja inicjatyw lokalnych na zasadach określonych w ustawie;
  - 6) realizacja projektów na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009, Nr 84, poz. 712 z późn. zm.);
  - 7) współorganizacja projektów i przedsięwzięć o charakterze regionalnym, służących realizacji celów wskazanych w Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020;

3. **Formy niefinansowe, to:**

- 1) konsultacja projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej podmiotów Programu;
- 2) udzielanie w miarę możliwości przez Samorząd Województwa wsparcia pozafinansowego dla podmiotów Programu w postaci: oddelgowania pracowników, użyczenia sprzętu, bezpłatnego udostępniania sal Urzędu;
- 3) tworzenie, w miarę potrzeb, wspólnych zespołów konsultacyjnych o charakterze doradczym lub inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, Sejmiku Województwa Podkarpackiego, Zarządu Województwa Podkarpackiego oraz Urzędu Marszałkowskiego;
- 4) obejmowanie honorowym patronatem Marszałka Województwa Podkarpackiego lub Przewodniczącego Sejmiku Województwa Podkarpackiego przedsięwzięć realizowanych przez podmioty Programu;
- 5) udzielanie rekomendacji podmiotom Programu i ich przedsięwzięciom;
- 6) wspieranie podkarpackich organizacji pożytku publicznego w pozyskiwaniu środków z odpisu 1% podatku;
- 7) zawieranie umów partnerskich pomiędzy Województwem a podmiotami Programu o wspólnej realizacji zadań;
- 8) promocja wolontariatu poprzez zamieszczanie na wniosek podmiotów Programu na stronie internetowej Urzędu informacji o inicjatywach i działaniach organizacji pozarządowych z udziałem wolontariuszy oraz prezentowanie sylwetek i osobowości wolontariuszy działających na Podkarpaciu jako dobrych przykładów;
- 9) prowadzenie serwisu informacyjnego skierowanego do organizacji pozarządowych na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego oraz newslettera wysyłanego do podmiotów znajdujących się w bazie, prowadzonej przez komórkę ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- 10) pomoc w poszukiwaniu partnerów do projektów regionalnych, ponadlokalnych oraz międzynarodowych w szczególności partnerów pochodzących z regionów, z którymi Województwo Podkarpackie posiada podpisane umowy o współpracy;
- 11) organizacja Podkarpackiego Forum Obywatelskiego;
- 12) współorganizacja konferencji, szkoleń, warsztatów, kampanii informacyjnych i promocyjnych.

Rozdział VI

PRIORYTETOWE ZADANIA PUBLICZNE

§ 8

Do priorytetowych zadań Samorządu Województwa należą:

- 1) ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie:
  - a) wdrażanie nowych rozwiązań w zakresie integracji i reinTEGRacji osób zagrożonych bądź dotkniętych wykluczeniem społecznym,

- b) wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
  - c) wspieranie programów i inicjatyw na rzecz pomocy osobom zagrożonym bądź dotkniętym wykluczeniem społecznym,
- 2) Wspieranie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej:
- a) promowanie zdrowego modelu życia i pozytywnych wzorców rodziny,
  - b) wspieranie działań pomocowych realizowanych w placówkach stacjonarnych i dziennych, ogniskach wychowawczych, świetlicach i klubach środowiskowych dla dzieci, młodzieży,
- 3) Zwiększenie i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów:
- a) wzbogacenie oferty w zakresie aktywizacji i organizacji czasu wolnego seniorów,
  - b) wspieranie działań wzmacniających więzi międzypokoleniowe.
- 4) Profilaktyka uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych:
- a) prowadzenie działań przyczyniających się do poszerzenia wiedzy na temat problemów oraz zasobów instytucjonalnych w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
  - b) prowadzenie działań przyczyniających się do kształtowania właściwych postaw społecznych wobec problemów alkoholowych,
  - c) prowadzenie działań przyczyniających się do zmniejszenia spożycia alkoholu przez dzieci, młodzież i dorosłych,
  - d) prowadzenie działań przyczyniających się do zwiększenia dostępności do usług terapeutycznych dla osób żyjących w rodzinach z problemem alkoholowym oraz podniesienia jakości tych usług,
  - e) prowadzenie działań przyczyniających się do zmniejszenia liczby przestępstw i wykroczeń spowodowanych przez osoby będące pod wpływem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
  - f) prowadzenie działań przyczyniających się do zwiększenia poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz skoordynowanie ich działań,
- 5) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:
- a) zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - b) prowadzenie działań przyczyniających się do zwiększenia dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
  - c) prowadzenie działań przyczyniających się do zwiększenia skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
  - d) prowadzenie działań przyczyniających się do zwiększenia poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług,
  - e) prowadzenie działań przyczyniających się do wzmocnienia współpracy i zwiększenia koordynacji działań instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu lepszego planowania strategicznego i efektywnego kształtowania polityki społecznej w tej dziedzinie.

- 6) profilaktyka uzależnień od narkotyków i innych środków psychoaktywnych:
  - a) wspieranie rozwoju programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej,
  - b) podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku narkomanii,
  - c) podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób zaangażowanych w działalność profilaktyczną,
  - d) poprawa jakości życia, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, zwiększenie dostępności programów ograniczenia szkód zdrowotnych oraz zmniejszenie marginalizacji społecznej wśród osób używających narkotyków oraz osób uzależnionych,
  - e) wspieranie rozwoju zawodowego pracowników zatrudnionych w placówkach prowadzących leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od narkotyków i innych grup zawodowych mających styczność z osobami uzależnionymi od narkotyków np.: policjantów, pracowników służb społecznych, kuratorów, lekarzy, nauczycieli.
- 7) wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu:
  - a) stwarzanie warunków do podnoszenia poziomu wykształcenia, kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych oraz pobudzania aktywności zawodowej poprzez tworzenie klimatu do wzrostu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, wspieranie działań szkoleniowych, pomoc w tworzeniu grup wsparcia dla pozostających bez pracy,
  - b) wzrost efektywności wsparcia osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji leczniczej poprzez poprawę dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji leczniczej, doposażenie w sprzęt rehabilitacyjny obiektów służących rehabilitacji, wspieranie wczesnej diagnostyki i rehabilitacji, szkolenia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych dotyczące poruszania się w obszarze usług medycznych, popularyzacja znaczenia istoty wczesnej interwencji i jej wpływu na proces rehabilitacji oraz pomoc w organizacji i wyposażeniu w sprzęt wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.
  - c) wspieranie działalności na rzecz dostępu osób niepełnosprawnych do usług kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych.
- 8) w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:
  - a) zidentyfikowanie obszarów problemowych w zakresie funkcjonowania, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
  - b) wzmocnienie profilaktyki na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny i odpowiedzialnego rodzicielstwa,
  - c) poprawa funkcjonowania rodziny ze zdiagnozowanymi problemami, będącej w kryzysie,
  - d) poprawa funkcjonowania systemu pieczy zastępczej,
  - e) rozwój form pomocy dla osób usamodzielniających się.
- 9) w zakresie twórczości artystycznej, w tym amatorskiej:
  - a) organizacjach ponadlokalnych – międzynarodowych, krajowych, wojewódzkich i regionalnych przedsięwzięć artystycznych m.in. festiwalu, konkursów, przeglądów, spotkań, plenerów, wystaw,

- b) uczestnictwo w festiwalach, konkursach, przeglądach, spotkaniach, plenerach, wystawach, tournée artystycznych.
- 10) w zakresie wydawnictw:
  - a) wydawanie niskonakładowych, niekomercyjnych publikacji, periodyków i opracowań naukowo-badawczych, dotyczących historii i dziedzictwa kulturowego regionu.
- 11) w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego:
  - a) organizowanie przedsięwzięć służących promocji autentycznego wielokulturowego bogactwa narodowego w Województwie z uwzględnieniem mniejszości narodowych,
  - b) opracowywanie dokumentacji dotyczącej tradycji, zwyczajów i twórczości ludowej, kultury narodowej, zanikających zawodów.
- 11) w zakresie promocji działań kulturalnych:
  - a) popularyzacja dokonanych regionalnych twórców i artystów oraz ich twórczości w przedsięwzięciach odbywających się w regionie, kraju i poza jego granicami,
  - b) promocja edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży.
- 12) w zakresie edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży:
  - a) interdyscyplinarne projekty edukacyjne z dziedziny sztuki i szeroko pojętego dziedzictwa kultury, w tym prowadzenie edukacji w zakresie znajomości sztuki, wybitnych osiągnięć kultury, jej zajęć, warsztatów artystycznych i twórcze, seminaria, konferencje, szkolenia, kursy mistrzowskie.
- 13) w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami:
  - a) prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.
- 14) w zakresie nauki, edukacji, oświaty i wychowania:
  - a) realizacji ponadlokalnych - regionalnych, wojewódzkich, krajowych międzynarodowych przedsięwzięć naukowych, edukacyjnych, oświatowych: konkursów, olimpiad, turniejów, konferencji, sympozjów naukowych, szkoleń, kursów (w tym fundowanie nagród),
  - b) uczestnictwo w konkursach, olimpiadach, turniejach, seminariach, konferencjach, kursach - indywidualnych i grupowych,
  - c) współpracy w realizacji projektów badawczych,
  - d) wydawanie publikacji o tematyce naukowej i edukacyjnej w tym monografi.
- e) wytykowywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez realizację innowacyjnych programów w placówkach wsparcia dziennego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin o niskich dochodach, z problemami wychowawczymi, wykazujących problemy w nauce, zagrożonych przerwaniem realizacji obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki oraz ukończeniem edukacji na niższym poziomie kształcenia.
- f) przeciwdziałanie bezrobociu poprzez edukacyjne formy wsparcia,
- g) tworzenie projektów edukacyjnych, w tym związanych z edukacją kulturalną,
- h) organizowanie i rozpowszechnianie form doskonalenia zawodowego,
- i) inicjowanie form pomocy dla młodzieży szkół wyższych w zakresie edukacji,
- j) konieczność propagowania wiedzy na temat edukacji w zakresie języka polskiego oraz promowanie form edukacji wśród młodzieży województwa podkarpackiego.
- k) zachęcanie do innowacyjnych metod pracy z młodzieżą oraz do poszukiwań ciekawych form pracy w zakresie edukacji.

- 1) wspieranie działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku.
- 15) zadania z zakresu rozwoju turystyki:
  - a) tworzenie nowych atrakcji i produktów turystycznych w regionie oraz modernizacja już istniejących,
  - b) realizacja ponadlokalnych – regionalnych, wojewódzkich krajowych, międzynarodowych przedsięwzięć promujących turystykę regionu,
  - c) działania z zakresu podnoszenia jakości usług turystycznych,
  - d) opracowanie ekspertyz, analiz, badań z zakresu turystyki.
- 16) w zakresie promocji regionu:
  - a) wspieranie przedsięwzięć zgodnych z założeniami Strategii kreacji i promocji marki województwa podkarpackiego z planem wdrożenia strategii w latach 2010 – 2015
- b) promowanie lokalnych partnerstw na rzecz promocji regionu,
- 17) w zakresie kultury fizycznej:
  - a) rozwój amatorskiego sportu kwalifikowanego:
- wspieranie systemu współzawodnictwa sportowego i szkolenia uzdolnionej sportowo młodzieży, prowadzonego w ramach programów Ministerstwa Sportu, w tym współzawodnictwo szkolne i akademickie,
- wspieranie zadań realizowanych przez okręgowe związki sportowe, w tym obsługi finansowo-księgowej i administracyjnej,
- wspieranie innowacyjnych – autorskich, lokalnych i wojewódzkich programów służących rozwojowi sportu dzieci i młodzieży,
- b) upowszechnianie sportu i rekreacji ruchowej:
  - wspieranie organizacji masowych i powszechnych imprez sportowych
  - wspieranie organizacji imprez sportowych w środowisku niepełnosprawnych.
- 18) w zakresie rolnictwa i ochrony środowiska:
  - a) promocja nowych technologii i rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii i budownictwa pasywnego,
  - b) organizowanie lub uczestnictwo w konkursach, szkoleniach, festiwalach, warsztatach, konferencjach i imprezach promujących rolnictwo i produkty ekologiczne z terenu Podkarpacka,
  - c) organizowanie lub uczestnictwo w konkursach, szkoleniach, festiwalach, warsztatach, konferencjach i imprezach promujących produkty tradycyjne i regionalne z terenu Podkarpacka,
  - d) promocja i wspieranie działań mających na celu zróżnicowanie źródeł dochodu mieszkańców wsi i obszarów wiejskich w oparciu o lokalne zasoby,
  - e) akcje szkolne wynikające z realizacji celów edukacyjnych zawartych w programach ochrony powietrza,
  - f) wspieranie inicjatyw mających na celu utrzymanie bioróżnorodności terenów cennych przyrodniczo w oparciu o ekstenywną gospodarkę zwierzęcą,
- 19) w zakresie rozwoju regionalnego:
  - a) promocja Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020 oraz efektów jej realizacji.

- b) promocja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz efektów jego realizacji;
- c) promocja i współpraca w procesie wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3);
- d) promocja innych dokumentów kierunkowych o charakterze strategicznym;
- e) konsultacje dokumentów programowych, mających wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy województwa, przygotowywanych na poziomie regionu;
- 20) w zakresie funduszy Unii Europejskiej:
- a) prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących możliwości uzyskania dofinansowania z funduszy Unii Europejskiej, w szczególności z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 oraz 2014-2020;
- b) promocja efektów wykorzystania Funduszy Europejskich w województwie podkarpackim;
- c) promocja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 oraz 2014-2020, a także efektów jego realizacji;
- d) koordynacja działań prowadzonych w ramach Regionalnej Sieci Partnerów Lokalnych;
- e) uczestnictwo przedstawicieli podmiotów Programu z terenu Województwa w pracach Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013 i 2014 - 2020.
- 21) w zakresie podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej:
- a) wspieranie realizacji ponadlokalnych, regionalnych, wojewódzkich przedsięwzięć patriotyczno- rocznicowych, edukacyjnych i oświatowych w celu upamiętnienia walk o niepodległość Polski oraz uczczenia pamięci ofiar wojny i okresu powojennego;
- b) wspieranie inicjatyw w zakresie kultywowania dziedzictwa tradycji oraz polskiego.
- 22) w zakresie działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych:
- a) w zakresie integracji środowisk kombatanckich oraz organizacji pozarządowych działających na ich rzecz w ramach Podkarpackiej Rady ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz koordynacja tych działań;
- b) wspieranie inicjatyw oraz pomoc w organizacji imprez rekreacyjnych na rzecz społeczności kombatanckiej.
- 23) w zakresie ochrony i promocji zdrowia :
- a) wspieranie różnorodnych form edukacji młodzieży szkół ponadpodstawowych i osób dorosłych w zakresie przeciwdziałania chorobom nowotworowym, chorobom układu krążenia, chorobom zakaźnym, chorobom psychicznym dzieci i dorosłych oraz ratownictwa medycznego;
- b) wspieranie integracji osób z chorobami nowotworowymi, psychicznymi i innymi problemami zdrowotnymi;
- c) wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie idei transplantologii;
- d) wspieranie kampanii społecznych w profilaktyce chorób nowotworowych, chorób układu krążenia, chorób zakaźnych, gruźlicy, chorób psychicznych i krwiodawstwa;

- e) wspieranie organizacji i instytucji w realizacji programów zdrowotnych;
- f) opracowywanie strategii i działań na rzecz zmniejszenia umieralności z powodu chorób układu krążenia, chorób nowotworowych oraz urazów i wypadków;
- g) wspieranie organizacji i instytucji w zakresie promocji zdrowia.
- 24) wspieranie działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w tym wspieranie twórczości kulturalnej mniejszości narodowych ze szczególnym uwzględnieniem twórczości dzieci i młodzieży, wspieranie przedsięwzięć, festiwali i koncertów przedstawiających dorobek mieszkańców regionu – członków mniejszości narodowych; wspieranie działań na rzecz zachowania i kultywowania języka i kultury przez członków mniejszości narodowych ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- 25) w zakresie promocji i organizacji wolontariatu:
- a) popularyzację idei wolontariatu wśród młodzieży, dorosłych jak i seniorów;
- b) szkolenia dla osób odpowiedzialnych za koordynowanie pracy wolontariuszy, działania integrujące koordynatorów wolontariatu oraz wymiana doświadczeń;
- 26) w zakresie integracji, rozwoju instytucjonalnego i profesjonalizacji organizacji pozarządowych:
- a) wsparcie procesów integracji III sektora na Podkarpaciu;
- b) stwarzanie warunków do działania dla nowopowstających organizacji pozarządowych;
- c) wspieranie działalności organizacji pozarządowych poprzez poradnictwo oraz pomoc techniczną;
- d) organizację szkoleń z zakresu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, mających na celu upowszechnianie partnerskiego modelu realizacji zadań;
- e) bieżące konsultacje i doradztwo, umożliwiające uzyskanie informacji przez przedstawicieli organizacji pozarządowych lub liderów lokalnych;
- f) prowadzenie i aktualizacja bazy danych o organizacjach pozarządowych;
- g) prowadzenie kampanii na rzecz organizacji pożytku publicznego w pozyskiwaniu środków z odpisu 1% podatku
- 27) w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:
- a) zidentyfikowanie obszarów problemowych w zakresie funkcjonowania, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- b) wzmocnienie profilaktyki na rzecz prawidłowego funkcjonowania rodziny i odpowiedzialnego rodzicielstwa
- c) poprawa funkcjonowania rodziny ze zdiagnozowanymi problemami, będącej w kryzysie
- d) poprawa funkcjonowania systemu pieczy zastępczej
- e) rozwój form pomocy dla osób usamodzielniających się.

Rozdział VII OKRES REALIZACJI PROGRAMU

§ 9

Program będzie realizowany od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 grudnia 2017 roku.

Rozdział VIII SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

§ 10

1. Podmiotami uczestniczącymi w realizacji Programu są:
  - 1) Sejmik Województwa Podkarpackiego, który uchwała Program współpracy Samorządu Województwa z podmiotami Programu;
  - 2) Zarząd Województwa Podkarpackiego, który realizuje Program poprzez właściwe komórki organizacyjne Urzędu oraz wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne;
  - 3) Podmioty Programu.
2. Za kontakty bezpośrednie z podmiotami Programu współrealizującymi Program odpowiadają:
  - 1) Oddział współpracy z samorządami i organizacjami Urzędu;
  - 2) Departamenty koordynujące oraz samorządowe jednostki organizacyjne Województwa.

Rozdział IX ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ORAZ WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW PRZEZNACZONYCH NA REALIZACJĘ PROGRAMU

§ 11

1. Wysokość środków planowanych na realizację Programu w 2017 roku wynosi ..... złotych.

INFORMACJA O WYSOKOŚCI ŚRODKÓW ZOSTANIE OKREŚLONA W BUDŻECIE
WOJEWÓDZTWA NA ROK 2017

Rozdział X SPOSÓB OCENY REALIZACJI PROGRAMU

§ 12

1. Sprawozdanie z realizacji Programu przedstawia Zarządowi Województwa Podkarpackiego. Oddział współpracy z samorządami i organizacjami do dnia 30 kwietnia 2018 roku.
2. Zarząd w terminie do dnia 31 maja 2018 r. przedłoży Sejmikowi Województwa Podkarpackiego sprawozdanie z realizacji Programu współpracy za rok 2017 oraz opublikuje sprawozdanie w Biuletynie Informacji Publicznej.
3. Zarząd przekazuje sprawozdanie o którym mowa w ust. 1 Radzie Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego celem wypracowania przez Radę wniosków z przebiegu dotychczasowej realizacji Programu współpracy, służących zdefiniowaniu kierunków współpracy oraz priorytetowych zadań publicznych w latach następnych.
4. Sprawozdanie, o którym mowa w ust. 2 obejmuje:
  - 1) liczbę ogłoszonych konkursów ofert na realizację zadań objętych Programem;
  - 2) liczbę złożonych ofert przez podmioty ubiegające się o realizację zadań objętych programem;
  - 3) liczbę podmiotów, które zwróciły się z prośbą o wsparcie lub powierzenie realizacji zadań z pominięciem procedury konkursowej;
  - 4) liczbę podmiotów, które otrzymały dofinansowanie;
  - 5) wysokość środków finansowych przyznanych w ramach realizacji Programu;
  - 6) liczbę zrealizowanych zadań.

Rozdział XI INFORMACJE O SPOSOBIE TWORZENIA PROGRAMU

§ 13

1. Program opracowywany został przez Oddział współpracy z samorządami i organizacjami, departamenty koordynujące Urzędu oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie.
2. Projekt Programu został poddany konsultacjom zgodnie z zasadami określonymi w:
  - 1) Uchwale Nr III/28/10 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 grudnia 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie projektów aktów prawa miejscowego.
  - 2) Uchwale Nr ..... Zarządu Województwa Podkarpackiego z dnia ..... w sprawie przeprowadzenia konsultacji projektu „Programu współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2017”
3. Konsultacje społeczne Programu odbywały się w okresie .....
4. W ramach konsultacji do Urzędu wpłynęło ..... uwag i wniosków od przedstawicieli podmiotów Programu.

Rozdział XII

UDZIAŁ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W DZIAŁANIACH PROGRAMOWYCH SAMORZĄDU

§ 14

1. Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, pełni funkcję ciała doradczego-opiniującego, które ma na celu praktyczną realizację postulatów udziału podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w działaniach programowych Samorządu Województwa.
2. Do uprawnień Rady należy w szczególności:
  - 1) wyrażanie opinii w sprawach dotyczących realizacji Programu;
  - 2) formułowanie wniosków w zakresie działań dotyczących podmiotów Programu;
  - 3) udział w opracowaniu projektu Programu współpracy;
  - 4) występowanie do Zarządu z propozycjami rozwiązań prawnych odnośnie partycypacji sektora pozarządowego w procesach konsultacyjnych zadań Samorządu Województwa;
  - 5) występowanie do Zarządu z propozycjami rozwiązań prawnych odnośnie procedur wdrażania zleczanych zadań Samorządu Województwa;
  - 6) tworzenie i konsultowanie programów o charakterze strategicznym;
  - 7) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego, dotyczących działalności statutowej organizacji;
  - 8) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
  - 9) współpraca z odpowiednimi Komisjami Sejmiku Województwa Podkarpackiego w zakresie aktualizacji zapisów Programu.
3. Szczegółowy tryb powoływania członków Rady oraz sposób jej funkcjonowania reguluje Regulamin organizacji i trybu działania Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego.

§ 15

1. Zarząd może powoływać w drodze uchwały zespoły doradcze, opiniujące lub inicjatywne (wspólne zespoły) z udziałem przedstawicieli podmiotów Programu oraz ekspertów.
2. Celem działalności wspólnych zespołów może być w szczególności:
  - 1) diagnozowanie problemów i potrzeb społecznych;
  - 2) tworzenie i konsultowanie programów o charakterze strategicznym;
  - 3) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego, dotyczących działalności statutowej organizacji;
  - 4) wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności.
3. Podmioty programu mają prawo inicjowania powoływania wspólnych zespołów. Inicjatywę taką zgłasza się do Zarządu podając cel dla jakiego dany zespół ma zostać powołany wraz z uzasadnieniem jego powołania.

4. W ramach przygotowań programów i polityk stanowiących realizację Strategii Rozwoju Województwa, dokumenty te, będą udostępniane podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego w celu zaopiniowania i zgłoszenia ewentualnych uwag.

Rozdział XIII

TRYB POWOŁYWANIA I ZASADY DZIAŁANIA KOMISJI KONKURSOWYCH

§ 16

Postanowienia ogólne

1. Komisje konkursowe powoływane są w celu opiniowania ofert złożonych przez podmioty Programu.
2. Komisje konkursowe powoływane będą każdorazowo po ogłoszeniu konkursu ofert przez Zarząd w drodze uchwały. W zależności od ilości zgłoszonych ofert do konkursu, liczba członków komisji wynosić będzie od 5 do 9 osób.
3. W skład komisji konkursowej wchodzi:
  - 1) przedstawiciele Zarządu wylonięni spośród członków Zarządu lub osoby wskazane przez Zarząd;
  - 2) przedstawiciele podmiotów Programu wylonięni w następujący sposób:
    - a) informacje o naborze do bazy kandydatów na członków komisji konkursowych w otwartych konkursach ofert umieszczone zostaną na stronie internetowej Urzędu www.umwp.podkarpackie.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej;
    - b) kandydatami na członków komisji konkursowej mogą być osoby wskazane przez podmioty Programu (kandydat deklaruje 2 obszary tematyczne, w ramach których posiada kompetencje do oceny ofert oraz uzasadnia je i potwierdza stosownymi dokumentami);
    - c) wyboru członków komisji konkursowej spośród podmiotów Programu dokona Zarząd kierując się kwalifikacjami kandydata;
    - d) baza osób zgłoszonych przez organizację pozarządową jako reprezentanci trzeciego sektora w pracach komisji konkursowych oceniających wnioski złożone w ramach realizowania Programu będzie prowadzona przez Oddział Współpracy z samorządami i organizacjami;
    - e) w przypadku braku zgłoszenia kandydatów lub też w sytuacji odmowy uczestnictwa w postępowaniach komisji przez zgłoszonego już kandydata Zarząd wyznacza swoich przedstawicieli na członków komisji konkursowej;
    - f) udział w pracach komisji konkursowych oceniających wnioski złożone w ramach realizowania Programu jest nieodpłatny;
    - g) do czasu utworzenia bazy kandydatów na członków komisji konkursowych w konkursach ofert realizowanych w trybie ustawy, Zarząd zaprasza przedstawicieli podmiotów Programu do udziału w komisjach konkursowych.
  4. W skład komisji konkursowej nie będą powoływani reprezentanci podmiotów Programu, które ubiegają się w danym postępowaniu konkursowym o środki z budżetu Województwa oraz środki będące w dyspozycji Samorządu Województwa (m.in. środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych)

5. Do członków komisji konkursowej biorących udział w opiniowaniu ofert stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2016 r. poz. 23 j.t.) dotyczące wyłączenia pracownika.
6. Zarząd lub komisja konkursowa może zaprosić do pracy w komisji, w charakterze ekspertów, osoby posiadające specjalistyczną wiedzę we wskazanej konkursiem dziedzinie obejmującej zakres zadań publicznych.

§ 17

Posiedzenia komisji konkursowej

1. Posiedzenia komisji konkursowej zwołuje Przewodniczący Komisji lub jego Zastępca Przewodniczącego Komisji wskazuje Zarząd, Zastępcę Przewodniczącego wskazuje Przewodniczący.
2. Za organizację prac komisji odpowiedzialny jest ogłaszający konkurs departament Urzędu lub ogłaszająca konkurs samorządowa wojewódzka jednostka organizacyjna.
3. Komisja konkursowa pracuje na posiedzeniach, w miejscu i czasie wyznaczonym przez Przewodniczącego lub Zastępcę Przewodniczącego.
4. Posiedzenia komisji konkursowej są ważne, gdy uczestniczy w nich co najmniej połowa składu komisji, w tym Przewodniczący lub Zastępca Przewodniczącego
5. Za prawidłowy przebieg prac komisji konkursowej odpowiada Przewodniczący lub Zastępca Przewodniczącego.
6. Udział członków w pracach komisji konkursowej jest nieodpłatny.

§ 18

Przebieg posiedzenia komisji konkursowej.

1. Posiedzenia komisji konkursowej składają się z części jawnej i niejawnej.
2. W części jawnej posiedzenia komisji konkursowej mogą uczestniczyć przedstawiciele oferentów jako obserwatorzy.
3. W części jawnej Przewodniczący odczytuje lub przekazuje do zapoznania członkom komisji listę ofert, które spełniły wymogi formalne i kwalifikują się do oceny merytorycznej oraz przedstawia listę ofert, które nie spełniły wymogów formalnych wraz z podaniem uzasadnienia.
4. W celu umożliwienia oferentom uczestnictwa w części jawnej prac komisji, informacja o terminie pierwszego posiedzenia komisji podawana jest do publicznej wiadomości poprzez stronę internetową Urzędu www.umwp.podkarpackie.pl lub jednostki organizacyjnej Województwa, a także dostępna jest w departamencie/oddziale koordynującym.
5. W części niejawnej członkowie komisji konkursowej dokonują oceny merytorycznej ofert, które spełniły wymogi formalne.

§ 19

1. Członkowie komisji konkursowej nie mogą być związani z oferentami stosunkiem osobistym lub służbowym, który mógłby spowodować wątpliwości co do bezstronności przeprowadzonych czynności.
2. Członkowie komisji konkursowej podpisują deklarację bezstronności i poufności.
3. W przypadku odmowy podpisania przez któregośkolwiek z członków komisji konkursowej deklaracji o bezstronności i poufności, Przewodniczący podejmuje decyzję o wykluczeniu tego członka z prac komisji.

§ 20

Zadania komisji konkursowej

1. Komisja konkursowa jest odpowiedzialna za przeprowadzenie oceny merytorycznej ofert, uwzględniającej zweryfikowanie budżetów zawartych w ofertach.
2. Komisja konkursowa sporządza listę ofert, którym rekomenduje udzielenie dotacji.
3. Komisja konkursowa sporządza listę ofert, którym nie rekomenduje udzielenia dotacji.

§ 21

Ocena jakości merytorycznej ofert

1. Przedmiotem oceny komisji konkursowej są oferty ocenione przez departament koordynujący jako spełniające wymogi formalne.
2. Każdy członek komisji konkursowej wypełnia kartę oceny merytorycznej ocenianych ofert.
3. Ocena ofert odbywa się zgodnie z kryteriami zawartymi w regulaminie konkursu.
4. Członek komisji konkursowej potwierdza własnoręcznym podpisem dokonanie oceny na karcie oceny merytorycznej.
5. Każda oferta powinna być oceniana przez wszystkich obecnych na posiedzeniu członków komisji konkursowej.
6. W celu usprawnienia prac komisji konkursowej Przewodniczący może podjąć decyzję o odstąpieniu od stosowania ust. 5 z tym, że każda oferta musi być oceniona co najmniej przez 3 członków komisji konkursowej.
7. Uzasadnienie odstąpienia od stosowania ust. 5 zostaje zamieszczone w protokole.
8. Członek komisji konkursowej oceniający wniosek może zaproponować niższą niż wnioskowana kwotę dofinansowania w przypadku zidentyfikowania kosztów, które uzna za niekwalifikowane na podstawie regulaminu konkursu ofert (np. uzna niektóre koszty za niezwiązane z realizacją projektu, nieistotne dla realizacji projektu lub uzna oszacowanie niektórych kosztów jako zawyżone w porównaniu ze stawkami rynkowymi). Stanowisko o uznaniu części kosztów za niekwalifikowane, członek komisji uzasadnia pisemnie.
9. Końcowa ocena punktowa oferty stanowi średnią arytmetyczną ocen dokonanych przez członków komisji.
10. Komisja konkursowa sporządza listę ofert, które wpłynęły od uprawnionych podmiotów w kolejności od oferty, która zdobyła największą liczbę punktów do oferty najmniej ocenionej.

§ 22

Protokół

1. Z prac komisji konkursowej sporządza się protokół.
2. Protokół przechowywany jest przez departament koordynujący Urzędu lub wojewódzką samorządową jednostkę organizacyjną odpowiedzialnych za przeprowadzenie konkursu.

§ 23

Wybór ofert

Ostatecznego wyboru najkorzystniejszych ofert wraz z decyzją o wysokości kwoty przyznanej dotacji dokonuje Zarząd.

§ 24

Na podstawie niniejszego Programu mogą być także ogłoszone konkursy ofert na zadania realizowane w roku 2018 do dnia wejścia w życie Programu Współpracy Samorządu Województwa z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2018.

WICEMARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
Bogdan Romaniuk
Bogdan Romaniuk

